

ОЦЕНЯВАНЕ НА СПОРТНО-ТЕХНИЧЕСКИТЕ ДЕЙСТВИЯ НА УЧЕНИЦИ ОТ 6. КЛАС

Теодора Н. Симеонова

EVALUATION OF SPORTS AND TECHNICAL ACTIVITIES OF STUDENTS FROM 6TH GRADE

Teodora N. Simeonova

ABSTRACT: The main activity in mastering sports games is the acquisition of sports and technical skills. Mastering the basic technical elements equips those involved with the necessary skills for successful participation in the game. Based on pedagogical observation, we offer a system for assessing these skills for sixth grade students.

KEYWORDS: volleyball, evaluation, sports and technical actions

ВЪВЕДЕНИЕ

Нуждата от периодичното актуализиране на образователния процес в съответствие с развитието на обществото и спорта, и в частност на учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“, налага необходимост от въвеждане и прилагане на осъвременени учебни програми в училищата на базата на общосъществуващите образователни тенденции. За да отговори на тази нужда Министерството на образованието и науката разработи учебни програми в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование и държавните образователни стандарти. Учебната програма за 6. клас е утвърдена със Заповед № РД09-300 от 17.03.2016 г. на министъра на образованието и науката и влиза в сила от учебната 2017/2018 година. В края на обучението учениците трябва да постигнат общоспортна образованост и трайното овладяване на спортно-технически и тактически знания и умения от изучаваните спортове [9, 10].

Сред голямото разнообразие от средства във физическото възпитание и спорт, насочени към правилното развитие и растеж на ученика, основно място заемат спортните игри. В учебните програми по физическо възпитание и спорт в прогимназиалния етап на основната образователна степен основно място заема и волейболната игра – една от спортните игри от задължителна област на учебно съдържание в учебната програма.

Обучението по волейбол е насочено към формирането на знания за играта и развитието на спортно-технически и тактически умения. Със своите разнообразни движения и целенасочени двигателни действия, голямо на интензивност и координационна сложност натоварване волейболната игра се явява като основно средство (присъстващо в уроците под различни форми на реализация) за обогатяване на двигателната култура и всестранното развитие на учениците. Волейболът възпитава в самостоятелност, инициативност и самооценяване на придобитите знания и технически умения. Според новите учебни програми обучението по волейбол започва в шести клас.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Волейболната игра е неизменно средство за физическото възпитание на подрастващото поколение и младите хора. Тя изисква бърза ориентация в постоянно променящи се ситуации; избор на най-рационални и ефективни технически средства; бърз преход от едни игрови ситуации към други, което само по себе си води до достигане на висока подвижност на нервните процеси. Ето защо волейболът е на едно от водещите места в системата за физическо възпитание, което от своя страна поставя все по-големи изисквания за неговото непрекъснато развитие и усъвършенстване [6].

Основна форма за провеждане на практически занимания по волейбол е урокът. Основно негово изискване е той да отразява особеностите на двигателната дейност на играта. Урокът по

волейбол се построява на основата на общоприетите педагогически, физиологически и психологически закономерности [8].

Основна цел в работата на учителя по волейбол е да положи широки и сигурни основи на техниката на играта. Техниката представлява съвкупност от специални двигателни средства необходими за успешно участие в играта. Техническите елементи са система от движения, използвани с определена цел. Основни елементи на волейболната игра са: подаване, начален удар, забиване блокада. Всеки елемент съдържа свои разновидности, които обогатяват и разнообразяват играта. Всеки елемент се състои от няколко характеризиращи се с относителна устойчивост и стабилност фази:

- Очакване на топката
- Придвижване и избор на място
- Работен момент
- Готовност за следващо действие.

Методическата последователност при обучението по отделните елементи налага да се започне с обучение на подаване с две ръце отгоре, следвано – подаване с две ръце отдолу. За овладяване на тези елементи са необходими време, желание и внимание. Паралелно с изучаването им може да се започне на обикновен начален удар. Към обучението на горен лицев начален удар се пристъпва, след като е постигната необходимата физическа подготовка. Правилно усвоеният горен лицев начален удар е предпоставка за по-лесно изучаване на елемента забиване. Подготовката за изучаване на този елемент започва още в първите уроци, когато у учениците се създават умения и навици, свързани със забиването. Методическата последователност на отделните елементи изисква блокадата да се изучи на последно място. С нейното усвояване учениците могат да участват пълноценно в учебни игри [7].

При изпълнение на начален удар сервиращият винаги да има цел: с изпълнението си да затруднява нападателните действия на противника, да насочва началния удар към определена зона или определен играч от игралното поле, да изпълнява разнообразни и тактически обосновани начални удари, при необходимост да изпълни успешен начален удар [8].

От качеството на първото подаване зависят следващите фази на нападението – обработване на втора топка и забиване. Ето защо е необходимо: да се търси сигурност в изпълнението, да се търси точност при насочване, да е съобразено с местоположението на разпределителя, да е съобразено с качествата на разпределителя.

Етапът на начално изучаване на волейболните елементи се съпътства от пълно и точно на учениците с двигателното действие. За възприемане на сложния поток от информация, свързана с придобиване на волейболни умения, особено място заемат демонстрацията, описанието и обяснението. Целта на описанието е да активизира представата за изучаваните елементи. Ролята на обяснението в началото и в хода на уроците е да активизира мисловния процес на учениците. По този начин те се въвеждат в същността на онова, което им предстои да правят. Осъзнаването на целта на дейността води до възникване на волево усилие от тяхна страна и до стремеж за усвояване на движенията. Разчленяването на двигателното действие в този етап позволява да бъдат избегнати грешки, възникнали в първите опити за изпълнение на движенията и намалява изчерпването на силите на обучаваните. Дейността на учениците в този етап на обучение има репродуктивен характер, т.е. свежда се до уменията да се доближат до модела на изпълнение от учителя [2, 3].

Изученото в етапа на задълбочено изучаване е задължително за изпълнение от всеки ученик. Използва се цялостният метод. Чрез него се постига концентриране на вниманието и икономичност на усилието. Разчлененият метод се допуска само при изправяне на грешки от техниката на играта. В този етап е полезно видеоизменяне на упражненията и промяна на условията, при които се изпълняват. С увеличаване автоматизацията на движенията нараства и възможността за увеличаване броя на повторенията на специалните волейболни упражнения. Допуска се симетрично изпълнение на двигателните действия, което подпомага усъвършенстването на техниката. Най-подходяща е фронталната работа, тъй като създава условия за контрол и самоконтрол. Продължителността на този етап зависи от качеството на решаваните задачи.

В етапа на затвърдяване и усъвършенстване двигателното действие се усвоява до ниво на свободно изпълнение при постоянноменящи се условия. Формират се условия за творческо изпълняване на елементите на играта при решаване на по-сложни двигателни действия. През този етап се използва методът на стандартните изпълнения. Това се постига чрез: усложняване на външните условия, нарастване на физическото усилие, привнасяне на съчетания, промяна на изходното положение. Всяка от тези промени поставя учениците в проблемна ситуация, характеризираща се с двигателно, функционално или психично противоречие между желание и възможности. Важен през този етап е навременният самоконтрол. Например: при отработване на заключителната фаза при подаване с две ръце отгоре да се изгради навик за продължително съпровождащо топката движение, главно на горните крайници. Чрез контрола и самоконтрола се отчита и при необходимост своевременно се коригира натоварването в уроците.

Оптимизирането на учебния процес по волейбол е основен теоретико - методически и приложен проблем, изискващ задълбочени изследвания. Известно е, че качеството на учебния процес се определя както от ефективната и професионална работа на учителя, така и от добре осмислените и планирани теми в обхвата на учебния материал и начина на разпределението им [4, 5].

Целите на обучението по физическо възпитание и спорт в училище, в частност по волейбол, изискват непрекъснат творчески процес на планиране, експериментиране и анализ. Един от факторите за ефективно реализиране на образователната дейност в урока по волейбол е осъществяване на приемственост в обучението между отделните етапи и степени на равнище в образователните изисквания, учебните програми и целесъобразно избраното учебно съдържание [1].

МЕТОДИКА

Целта на настоящото изследване е да установим какви са подходите за оценяване на спортно-техническите действия на учениците от 6. клас, да оценим началната техническа подготовка, на базата на това да предложим критерии за оценяване на спорт – Волейбол, от задължителна област на учебно съдържание Спортни игри

За постигане на набелязаната цел си поставихме следните задачи:

- ↪ Проучване (по литературни данни) върху проблемите на спорта волейбол;
- ↪ Събиране на информация и педагогическо наблюдение за отношението към учебния процес и техническа подготвеност на учениците от шести клас;
- ↪ Въз основа на анализа да повишим ефективността на обучението, като предложим критерии за оценка на спортно-техническите действия, типични за волейболната игра;
- ↪ Да направим изводи и съответни препоръки за практиката и обучението по волейбол.

По време на изследването проведохме наблюдение на уроци в 6. клас – „Спортни игри”. Отчихме степента на усвояване на техническите елементи във волейбола съобразно изискванията на държавните образователни стандарти. Така събраната информация използваме за разработването на критерии за оценяване.

Като имаме предвид включените за изучаване в учебната програма за учениците от шести клас основни спортно-технически действия, предлагаме следните тестове:

Тестове за VI клас

1. Подаване

Описание: Полаганият теста застана зад крайната линия на волейболното игрище с топка в ръце. Подхвърля самостоятелно топката и изпълнява последователни подавания с две ръце отгоре над глава и с две ръце отдолу – посока на движение към мрежата на игрището. Ученикът има право на три опита.

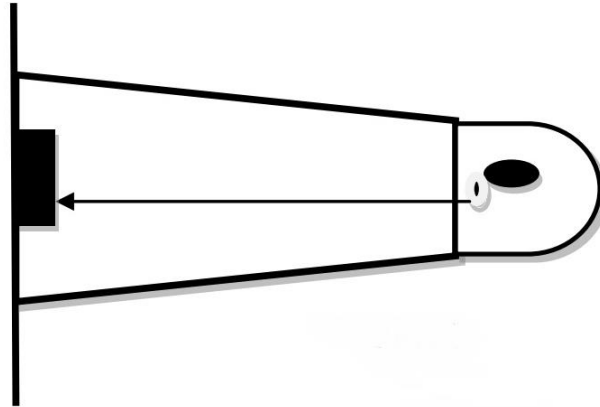
Критерии за оценяване: Ученикът се оценява върху техниката на изпълнение на двете основни подавания.

- придвижване – 1 точка;
- заемане на положение за подаване – 1 точка;
- амортизиране движението на идващата топка – 1 точка;
- придаване на посока на топката – 1 точка;
- правилна постановка на ръцете при подаванията – 1 точка.

Получените точки от трита опита се сумират, като максималният сбор точки, който може да получи ученикът, е 15.

2. Подаване в цел

Описание: Полагачият теста застава зад наказателната линия на коша с топка в ръце. Подхвърля самостоятелно топката и изпълнява три подавания с две ръце отгоре като насочва топката в ринга. Този цикъл се изпълнява още два пъти, т.е. изпълняват се девет подавания с две ръце отгоре към ринга на коша (фиг. 1).

Фиг.1

Критерии за оценяване: Ученикът се оценява общо върху точността на подаването.

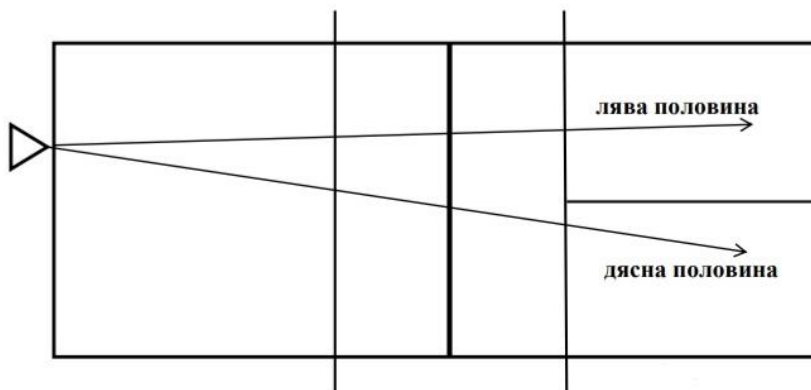
Точки	1	3	5
Брой вкарани кошове	1	2	3

Получените точки от трита опита се сумират, като максималният сбор точки, който може да получи ученикът, е 15.

3. Начален удар

Описание: Изпълнение на начален удар в определена част на волейболното игрище. Срещуположната половина на игрището се разделя на две равни части чрез успоредна на двете странични линии, като започва от триметровата линия до крайната линия. Полагачият теста изпълнява долен лицев начален удар в лявата или дясната половина. Изпълняват се общо три начални удара в определените части.

Критерии за оценяване: Ученикът се оценява върху техниката на изпълнение и точността на началния удар (фиг. 2).

- пф ата – 1 точка;
 правилен удар по топката – 1 точка; правилно съпровождащо движение на ръката – 1 точка;
 точност – 1 точка.

Получените точки от трита опита се сумират, като максималният сбор точки, който може да получи ученикът, е 15.

В таблицата е посочено разпределението на точките за оценка на спортно-техническите умения на учениците от шести клас.

Брой точки	Оценка
до 11	Слаб 2
12 – 16	Среден 3
17 – 28	Добър 4
29 – 40	Много добър 5
41 – 45	Отличен 6

Преобразуването на точковия резултат в оценка е по формулата: Брой получени точки, разделен на общия брой точки, по 4 + 2.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ефективността на учебния процес по физическо възпитание и спорт в голяма степен зависи от използваните методи, средства и активното участие на учениците. За постигането на адекватно и обективно оценяване на спортно-техническите умения по волейбол е наложително да се използва подходяща за целта система за оценяване.

За оценяване на спортно-техническите умения на учениците по волейбол е разработена система, съобразена с учебните програми и застъпеното учебно съдържание за постигане на предвидената цел в края на класа – обща спортна образованост и специална физическа подготвеност. Системата може да се използва в практиката за текущ контрол и за формиране на оценка по даден вид спорт на учениците от шести клас.

Обективното и надежно оценяване на постиженията мотивира учениците за активно участие в часовете с цел успешно усвоени знания и формиране на умения и двигателни навици.

Литература:

1. Антонова, В., Усъвършенстване на процеса на обучение по волейбол в VI и VII клас на средното общообразователно училище, С., 2009, Дисертация.
2. Ганев, С., Н. Коев, С. Симеонова, М. Якимов. Методически насоки за учителя – бклас. „НП“, С., 1986 г.
3. Гайдарска, П., Методическо наставление подбор в спорта, С. 1982, ЕЦНПКФКС.
4. Димитрова, Б., и др. Понятиен апарат в Държавните стандарти за предмета “Физическо възпитание и спорт” в общообразователните училища в България. – С., Спорт и наука, кн. 3, 2002.
5. Димитров, Ст., Усъвършенстване на подготовката по волейбол чрез моделиране на технико-тактическите средства, 2010, С. Дисертация.
6. Йорданов, Кр. Волейболът във висшите неспециализирани по спорт училища, 2017, С. Болид –Инс.
7. Кючуков, Б. Волейбол - Учебник за студенти от НСА, 2004.
8. Христов, В., С. Тошева, Ръководство по волейбол, Благоевград, 1994.
9. <http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=97877> - Закон за предучилищното и училищното образование, ДВ, брой: 79.
10. <https://www.mon.bg/bg/1998> - Учебна програма по физическо възпитание и спорт за VI клас.

*Теодора Николаева Симеонова, доц. д-р,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”
Педагогически факултет, катедра „ТМФВ и спорт”
t.simeonova@shu.bg*